

odrazio i na odnos vjerskih zajednica naspram nadležnih arhiva te da je do 1991. u državne arhive preuzet tek neznatan dio toga arhivskoga gradiva. U nastavku rada autor je opisao promjene u statusu i stanju arhivskoga gradiva vjerskih zajednica nakon demokratskih promjena i osamostaljena pojedinih država nastalih nakon raspada bivše SFRJ.

U zadnjoj temi, pod razno, Massimo Colombo je predstavio METIS SYSTEM, talijanskog proizvođača digitalne opreme za skeniranje, naglasivši i opisivši velike mogućnosti pojedinih skenera (str. 299-300).

Zbornik radova završava s *in memoriam* (str. 301) mr. sc. Martinu Modrušanu, uglednom hrvatskom arhivskom djelatniku, preminulom 27. srpnja 2007. godine. Modrušan je od 1965. godine radio u Hrvatskom državnom arhivu specijaliziravši se za mikrofilmsku tehnologiju. U zasluženu je mirovinu otišao 2000. godine zaduživši svojim radom hrvatsku arhivističku struku.

Časopis *Atlanti: revija za suvremenu arhivsku teoriju i praksu* ugledni je međunarodni časopis koji izdaje Međunarodni institut za arhivsku znanost Sveučilišta u Mariboru i Državnog arhiva u Trstu. Svake godine u časopisu su obrađene neke stručne ili znanstvene teme iz polja arhivistike pa su tako u ovom broju bile dvije teme: elektronički zapisi i privatni arhivi. Radovi objavljeni u časopisu *Atlanti* predstavljaju značajan doprinos razvoju moderne arhivističke znanosti i prakse.

Hrvoje Kekez

Arhivi, Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije, 30, 1-2(2007)

Broj 1 iz 2007. časopisa Arhivi sastoji se od pet poglavlja: *Članci i rasprave, Iz prakse u praksu, Iz arhivskih fondova i zbirki, O radu arhiva i skupovima, Ocjene i izvješća o publikacijama i izložbama.*

Članci i rasprave. Marija Hernja Masten u radu *Pečat i grb trgovišta Središče ob Dravi* skreće pozornost na nedovoljno posvećivanje pažnje heraldici i sfragistici u arhivima. Primjerom opisa pečata i grba Središća ob Dravi ističe važnost poznavanja ovih dviju disciplina. Nakon kratkog povijesno-geografskog smještaja mjesta, detaljno je opisala pečat i grb. U članku *Ravnikarov djelomično zaboravljeni rukopis prijevoda Novog zavjeta*, Ivana Vogrič predstavlja nezavršen i neobjavljen rukopis slovenskog prijevoda bivšeg biskupa Trsta i Kopra Matevža Ravnikara (1776.-1845.). Autorica daje osnovne biografske podatke o Matevžu Ravnikaru i njegovom rukopisu, a glavninu članka čine dileme koje postavlja i objašnjava. Glavna dilema je zašto rukopis nije izdan kao i položaj Ravnikara na crkvenoj ljestvici. *Okružni sudovi kao trgovački sudovi 1850.-1941. godine* Metke Bukošek, rad je o okružnom sudu kao trgovačkom sudu u Celju koji je utemeljen 1850. godine. Autorica u uvodnom dijelu na osnovu zakonskih osnova opisuje nadležnost okružnih kao trgovačkih sudova. Detaljno je objasnila upise u trgovački registar i dala primjer. Na kraju je nešto rekla i o samom fondu – Okružnom sudu kao trgovačkom sudu Celje 1863.-

1941. koji se čuva u Povijesnom arhivu u Celju. Slijedi članak Jelke Melik, *Ustavni sud kao važni stvaratelj arhivskoga gradiva*. Autorica se bavi najvišim organom sudske vlasti za čuvanje ustavnosti i zakonitosti, ljudskih prava i temeljnih sloboda. Članak je podijelila u tri dijela: Ustavni sud 1963.-1974., Ustavni sud 1974.-1991. i Ustavni sud od 1991. godine, opisujući djelatnost suda na zakonskoj osnovi, u različitim vremenskim razdobljima.

Poglavlje *Iz prakse u praksu* počinje s radom Natalije Glažar, *Kulturna baština i digitalizacija u okviru Europske Unije*. Prikazan je način organiziranja na razini EU, a vezano uz digitalizaciju i arhivsko gradivo u digitalnom obliku. Dan je pregled najvažnijih dokumenata EU koji se odnose na područje digitalizacije i na koji način je Slovenija organizirana na području digitalizacije. Osvrnula se na posebnu skupinu za uključivanje kulture u informacijsko društvo u okviru Ministarstva za kulturu Republike Slovenije. *Archive in der virtuellen Welt (Arhivi u virtualnom svijetu)* rad je dr. Thomasa Aignera, direktora Biskupskog arhiva u St. Pölten u Austriji. Autor detaljno opisuje razliku između arhiva i knjižnica i o potrazi arhiva za prostorom u virtualnom svijetu koji otvara nove mogućnosti. *Pristup javnom arhivskom gradivu u nekim državama Europske unije* rad je Marjane Križaj u kojem je prikazano na koji su način pojedine države EU uredile pristup javnom arhivskom gradivu. Osim opisa stanja na tom polju, a u usporedbi sa zakonskom osnovom u Sloveniji, prikazan je način uređenja u Švedskoj, Nizozemskoj, SR Njemačkoj, kao i u nekim novim članicama EU – Mađarskoj i Litvi. Ljuba Dornik Šubelj u radu *Čuvanje osobnih podataka u pregledavanju osobnih dosjea nekadašnje Slovenske obavještajne sigurnosne agencije* dotakla se zanimljivog pitanja o pristupu osobnim podacima. Radi se o arhivskom gradivu nastalom do 1990. godine i koje je uključeno u arhivske fondove Arhiva Republike Slovenije, a za isto nije osnovan nikakav posebni institut, o čijem se osnivanju raspravljalo.

Iz arhivskih fondova i zbirki poglavlje je koje se sastoji od 3 članka nastala na temelju istraživanja različitih arhivskih fondova. Andrej Hozjan u radu *Četiri dokumenta o novovjekovnoj povijesti Murske Sobotne* predstavlja neobjavljene dokumente iz 16. i 17. stoljeća, koji se odnose na privilegirano trgovište Mursku Sobotu. Autor je dao prijepis dokumenata koji datiraju iz 1593. godine, prijelaza iz 16. u 17. stoljeće i dva dokumenta iz 1631. godine kao i objašnjenje istih. Članak *Personalna ostavština ljubljanskog biskupa Žige Krištova Herbersteina (1664.-1716.) u benediktinskom samostanu Sv. Petra u Perugi*, autorice Mateje Sitar zanimljiv je prilog upoznavanju slabo poznate osobnosti biskupa Herbersteina. Autorica se dotakla najvažnijih biografskih podataka, te naglasak stavila na njegov portret koji se čuva u hodniku benediktinskog samostana Sv. Petra u Perugi na njegovu pisanu ostavštinu. Za objavu ovog rada autorica je koristila bogate arhivske izvore u Nadbiskupskom arhivu u Ljubljani, Biblioteca Augusta Perugia, Archivio Monastero di S. Pietro di Perugia, Bibliotheca Sancti Petri, Perusiae. Aleksandra Serše u nastavku, s radom *Škola za drvnu struku u Kočevju*, opisuje osnivanje i ukidanje obrtne škole u Kočevju, a na osnovu arhivskog gradiva Arhiva Republike Slovenije. Autorica je naglasak stavila na ovu obrtnu školu, a sve u kontekstu druge polovice 19. stoljeća i napretka u industriji koji je omogućio prodor industrijskih proizvoda, a slijedom toga i organizaciju boljeg obrtnog školstva. Ovo poglavlje zaključuje Jure Maček u

radu *Slovensko srednje školstvo nakon 1918. godine – do prihvaćanja zakona o srednjim školama*. Autor objašnjava zakonsku osnovu iz razdoblja Austro-Ugarske te što je školski zakon značio u praksi. Nadalje raspravlja o razdoblju nakon raspada Austro-Ugarske i 1924. godine, a vezano uz djelovanje višeg školskog savjeta. Na kraju je obradio razdoblje od kraja djelovanja višeg školskog savjeta do zakona o srednjim školama 1931. godine i novi nacrt o školstvu, kao i konačni zakon o srednjim školama.

Poglavlje *O radu arhiva i skupovima* donosi izvješća o sudjelovanju slovenskih arhivista na konferencijama, sastancima, seminarima, arhivskim danima i slično. *VII. Međunarodna arhivska konferencija u Varšavi, 18. – 20. svibnja 2006. godine* s naslovom *Arhivist – poziv budućnosti u Europi*. Prva tema je bila o arhivistici kao znanstvenoj disciplini, druga tema bila je profil arhivista u europskim nacionalnim zakonima i treća tema je govorila o europskim pobudama u arhivistici, kao što su EURBICA, standardi, europski portal, zaštita gradiva i arhivi i e-učenje. Izvješće s ove konferencije je napisala Mirjana Kontestabile Rovis. *Jubilarno savjetovanje mađarskih arhivista* bilo je u Vespremu, 28.-30. kolovoza 2006. godine na kojem je obilježeno 70. godina djelovanja njihovog društva, uz rad na nekoliko sekcija. Izvješće je napisala Metka Bukošek. O *Drugom sastanku europske arhivske skupine (EAG), Bruxelles*, prosinac 2006. godine, izvijestila je Natalija Glažar. Na *Zasjedanju svjetske konferencije Međunarodnog saveza televizijskih arhiva u Madridu*, 27. – 31. listopada 2006. godine raspravljalo se o načinu čuvanja audiovizualne baštine televizijskih arhiva. Konferencija je bila organizirana u sudjelovanju FIAT-a/IFTE i Univerziteta Karla III. u Madridu (izvješće Aleksandra Lavrenčića). *Digitalna diplomatika. Povijesno istraživanje srednjovjekovnih listina u digitalnom svijetu*, München, 28. veljače – 2. ožujka 2007. godine konferencija je koja je trebala na jednom mjestu okupiti projektne organizatore, istraživače, arhiviste i bibliotekare iz cijeloga svijeta i predstaviti njihove projekte digitalizacije i probleme s kojima su se susretali pri digitalizaciji (izvješće Jure Volčjaka). *Dugotrajno arhiviranje digitalizirane kulturne baštine*, Frankfurt na Maini, 20.-21. travnja 2007. godine u organizaciji Njemačke nacionalne knjižnice u Frankfurtu, konferencija je o strategiji i praksi dugotrajnog čuvanja gradiva u digitalnom obliku (izvješće Alenke Kačičnik Gabrič). Tatjana Rezec Stibilj izvješćuje o *Danima etnografskog filma u Slovenskom etnografskom muzeju u Ljubljani*, 22. – 25. svibnja 2007. godine. Osim slovenske etnografske produkcije predstavljeni su i filmovi iz Finske, Indije, Italije, Makedonije, Njemačke, Norveške, Srbije i Švicarske.

Poglavlje *Ocjene i izvješća o publikacijama i izložbama* donosi novosti na polju izdavaštva i izložbi. Od novih izdanja prikazano je: Ivanka Zajc Cizelj, *Društvo za uljepšavanje i turizam u Celju 1871.-1941.*, Zbornik povodom 135. obljetnice djelovanja društva, Lepo mesto, glasilo Turističkog društva Celje, Edicija 1871, Celje 2006 (prikaz Bojana Himmelreicha); Fran Žgur – Vipavski slavujčić. *Izabrane pjesme*, Podraga 2007 (prikaz Magde Rodman); *Dokumenti i svjedočanstva o poslijeratnim radnim logorima u Sloveniji*. Izabrao i uredio dr. Milko Mikola, Ljubljana 2006 (prikaz Boris Goleca); »*Ne damo se!*« *Slovenska vojna događanja na ptujskom i ormoškom području za osamostaljenje u desetodnevnom ratu 1991.*, Publikacija povodom 15. obljetnice samostalne Slovenije, autori: Katja Zupanič i Nataša Kolar,

Ptuj 2006 (prikaz Katje Zupanič); *Pet stoljeća*. Zbornik povodom 50. obljetnice Centra za konzerviranje i restauriranje Arhiva Republike Slovenije i katalog povodom izložbe, Jedert Vodopivec, Ljubljana 2006 (prikaz Marije (Mojce) Grabnar); *Tehnički i posebni problemi klasičnog i elektronskog arhiviranja*, Maribor 2007 (prikaz Leopolda Milkec Avberšeka).

Slijedi rubrika *Strani časopisi* i revije u kojoj su predstavljene dvije publikacije: *Arhivski vjesnik* iz Hrvatske i *Archivar* iz Njemačke (prikaz Darinke Drnovšek i Sonje Anžič). Bojan Himmelreich u rubrici *Izložbe* predstavio izložbu u Povijesnom arhivu Celje pod naslovom *Od pergamene do e-zapisa*, izložba povodom 50. obljetnice djelovanja Povijesnog arhiva Celje, 13. prosinca 2006. – 31. svibnja 2007. godine, a autorica izložbe je arhivistica Sonja Jazbec.

Drugi broj Arhiva iz 2007. u uvodnom je dijelu posvećen obilježavanju 30 godina publikacije *Arhivi* o čemu je kratku uvodnu riječ dao Jure Volčjak, odgovorni urednik *Arhiva*, prezentirajući ukratko rad ove publikacije. Marija Oblak Črni, Ema Umek i Janez Kos su autori članka *Nazovimo ga »Korenine«: razmišljanja povodom 30. obljetnice revije Arhivi*. U njemu su ukratko prikazali povijest izlaženja *Arhiva*, nedoumice oko davanja imena i oblikovanja naslovne stranice do izlaska prvog broja u veljači 1979. godine.

Članci i rasprave počinju radom Andrej Nareda *»Ena poshtena nasha Landtschafft... tih treh stanou, od prelatou, gosposkiga stanu inu od shlahtnikou.« Terminologija korištena za (kranjske) staleške države u 15. i 16. stoljeću*. Autor se bavi različitim izrazima koji su se koristili za označavanje pokrajina. Koristeći bogate objavljene i neobjavljene izvore i literaturu objašnjava pojedine izraze i dinamiku širenja pojedinih pojmova s naglaskom na Kranjsku i njene pokrajine. Jože Žontar u *Začecima ustavnosti na slovenskom prostoru* raspravlja o sankcioniranju državnog ustava Franje Josipa u ožujku 1849. godine koji je označio velike promjene u državnoj organizaciji Habsburške Monarhije. Autor detaljno i u povijesnom kontekstu objašnjava konstituiranje navedenog ustava. *Potreba i nužnost zaštite arhiva (1912.): briga za opstanak Slovenaca i slovenske emigracije*, rad je Marjana Drnovšeka koji naglasak stavlja na razdoblje do 1. svjetskog rata i problem slovenskog iseljništva u tom razdoblju. Preispituje očuvanje arhivskih i drugih izvora istraživačkog rada. Posebno se osvrnuo na Juru Adlešiča, prvog predsjednika Društva sv. Rafaela, a koji se istaknuo u borbi protiv iseljavanja, kao i o samom Društvu sv. Rafaela koje je skrbrilo o iseljenicima na putu i u tuđini. *Poslovanje okružnih sudova na primjeru pravilnika sudova iz 1897. i 1933. godine*, Metke Bukošek, bavi se sudskim pravilnicima i načinom na koji su uređivali djelovanje okružnih sudova na prvom stupnju te tijekom njihovih promjena. U uvodnom dijelu se autorica osvrnula na ustanovljenje okružnih sudova i zakonsku osnovu za njihov rad. U nastavku raspravlja o sudskom redu iz 1897. godine i o upisnicima za civilne i kaznene postupke, te o novom sudskom zakonodavstvu iz 1929. godine i upisnicima. Detaljno su razloženi spisi okružnih sudova, objašnjene oznake spisa, način odlaganja, rokovi čuvanja, izlučivanje nepotrebnoga gradiva. Janez Kopač u radu *Grad kao administrativno-teritorijalna jedinica 1945.-1955. godine* objašnjava upravno-teritorijalne

promjene nastale nakon 2. svjetskog rata, kad su na području Slovenije organizirana lokalna upravna područja. Tumačeći zakonske osnove autor iznosi kroz primjere pojam grada u razdoblju 1945.-1949, 1949.-1952. i 1952.-1955. godine. Posljednji rad u ovom poglavlju pod naslovom *Skriveno blago Odvjetničke komore Slovenije (1868.-1991.)*, autorice Jelke Melik, povijesni je pregled Odvjetničke komore kao autonomne profesionalne organizacije odvjetnika, od njenih početaka 1868. godine kao Kranjske odvjetničke komore, nakon 1. svjetskog rata kao Odvjetničke komore i Advokatske komore u Ljubljani, nakon 2. svjetskog rata kao Odvjetničke komore, da bi napokon u novoj Republici Sloveniji djelovala pod imenom Odvjetničke komore Slovenije. Detaljno su opisane okolnosti nastanka i djelovanja Odvjetničke komore u ratnim uvjetima i u različitim političkim okolnostima i državnim zajednicama (Kraljevina Jugoslavija, poslijeratna Jugoslavija, Republika Slovenija).

Poglavlje *Iz prakse u praksu* sastoji se od jednog članka. Ivanka Zajc Cizelj, u radu *Izvanredne situacije i arhivsko gradivo* naglašava neusklađenost zakonodavstva i izvanredne okolnosti koje se odnose na čuvanje kulturne baštine, u ovom slučaju arhivskoga gradiva. *Iz arhivskih fondova i zbirki* počinje s radom Jože Mlinariča, *Arhiv samostana Rein, riznica gradiva za slovensku povijest*. Radi se o predstavljaju gradiva najstarijeg i danas posljednjeg cistercitskog samostana Rein u Grazu koji je osnovan još 1129. godine. Radi se i o najvećem privatnom arhivu u središnjoj Europi pa se autor potrudio predstaviti njegovo gradivo u tri osnovne kategorije: listine, knjige (rukopisi) i spisi, donoseći na kraju rada regesta 74 listine od kojih se dio odnosi na dosad neobjavljene. Ignacije Voje donosi zanimljiv rad pod naslovom *Fragmenti o Zagrebu i Hrvatskoj u dubrovačkom arhivskom gradivu*. Autor je naime ovu temu razradio proučavajući specijaliziranu notarsku seriju *Debita notariae* u Državnom arhivu u Dubrovniku i upoznao nas s podacima o trgovačkoj i gospodarskoj povezanosti Dubrovačke Republike i Hrvatske u srednjem vijeku. *Mariiegola (statut) bratovštine sv. Barbare u Splitu i izvješća mletačkih službenika o djelovanju bratovštine sv. Barbare u Kopru* Zdenke Bonin, rasprava je o bratovštinama sv. Barbare u Splitu i Kopru. Naglasak se stavlja na činjenicu da do danas nije pronađen statut bratovštine sv. Barbare u Kopru. Iz tog razloga autorica vuče paralelu iz statuta bratovštine sv. Barbare u Splitu, s obzirom da je u to vrijeme prostor Koprna bio pod vlašću Mletačke Republike (15.-16. stoljeće). Autorica je detaljno opisala povijesni kontekst i položaj Splita u to vrijeme i usredotočila se na opis sačuvanog kodeksa splitske bratovštine sv. Barbare (o prepisivačima, načinu pisanja, jeziku, ukrasima kodeksa). Nadalje je opisala bratovštinu Sv. Barbare u Kopru. *Administrativne knjige združenih gospodstava Podčetrtka i Harteštajna sredinom 18. stoljeća i njihovo stanje danas*, Dejana Zadraveca, pokušava otkriti koje su se administrativne knjige koristile u to vrijeme, prilikom vođenja ovih gospodstava i koliko su one danas sačuvane. Autor se osvrće na povijest fondova koji čuvaju najviše gradiva tih gospodstava (Arhiv Republike Slovenije, Povijesni arhiv u Celju i Štajerski zemaljski arhiv u Grazu) popisuje sačuvane administrativne knjige koje na kraju i detaljno opisuje. Posljednji rad u ovom poglavlju je *Ženidbeni ugovor i inventari obitelji Mlinerič (1744.-1802.)* Marjana Vogrina. Odnosi se na sačuvane dokumente obitelji Mlinerič koja je živjela u selu Placerovci blizu Gorišnice u 18. stoljeću (na temelju dokumenata koji su u vlasništvu obitelji Veršič u Placerovcima).

Autor redom popisuje i opisuje sačuvane dokumente (ženidbeni ugovor iz 1747., inventari iz 1744., 1772., 1785., 1800-1802.). Na kraju je na temelju svih podataka autor izradio obiteljsko stablo obitelji Mlinerič-Mlinarič.

Poglavlje *O radu Arhivskog društva Slovenije* donosi pregled svih događanja, skupova, savjetovanja i dana na kojima su sudjelovali članovi Arhivskog društva Slovenije. Redom se radi o: 23. skupu *Arhivskog društva Slovenije, Velenje, 10. – 12. listopada 2007. godine* s tri različite teme: problematika arhivskih spremišta, uvođenje e-poslovanja i novo arhivsko zakonodavstvo (izvješće Mire Hodnik); *Zasjedanje mađarskih arhivista, Nyiregyháza, 22. – 24. kolovoza 2007. godine* (izvješće Bojana Himmelreicha); *77. njemačkom arhivskom zborovanju, Mannheim, 25. – 28. rujna 2007. godine* (izvješće Sonje Anžič); *42. savjetovanju Hrvatskog arhivističkog društva, Bjelovar, 2. – 4. listopada 2007. godine* (izvješće Mirjane Kontestabile Rovis); *20. međunarodnoga arhivskom savjetovanju »Arhivska praksa 2007«, Tuzla, 18. – 19. listopada 2007. godine* (izvješće Ivana Frasa i Nežke Rašl); *33. austrijskom arhivskom zasjedanju, Graz, 8. – 9. studeni 2007. godine* (izvješće Mire Hodnik); *XI. arhivskim danima Slovačke, Žilina, 23. – 25. svibnja 2007. godine* (izvješće Nataše Majerič Kekec).

Poglavlje *O radu arhiva i skupovima* pregled je ostalih arhivskih događaja. *Simpozij posvećen spomenu akademika Sergija Vilfana*, arhivista i povjesničara, prava održan je u Ljubljani 25. – 26. svibnja 2007. godine (izvješće Marka Kambiča). *XVII. Međunarodni arhivski istraživački tabor*, Gaberje-Gyertyános i Črešnovci u Sloveniji i Szakonfal-Sakalovci i Alsószölnök-Donji Senik u Mađarskoj, 26. – 30. lipnja 2007. godine redovito je okupljanje arhivista iz Mađarske i Slovenije (izvješće Gordane Šoevegeš Lipovšek).

Ocjene o publikacijama i izložbe donose novosti na polju izdavaštva i organizaciji novih izložbi. Radi se o publikacijama: *Vodič fondova i zbirki Pokrajinskog arhiva u Kopru* (prikaz Mirjane Kontestabile Rovis); *Janez Kopač, Lokalna oblast u Sloveniji u razdoblju 1945.-1955. godine* (prikaz Jože Žontara); *Zbornik o školstvu u Vipavi: Stoji učionica zidana* (prikaz Vlaste Tul); *120. godina Turističkog društva Ptuj, 1886.-2006.* (prikaz Katje Zupanič); *Zvonka Zupanič Slavec, Ruska kapelica pod Vršičem: povodom 15. obljetnice slovensko-ruskih susreta, 1992.-2006.* (prikaz Aleksandre Serše).

U poglavlju *Strani časopisi i revije* prikazani su časopisi: *La gazette des Archives*, glasilo francuskih arhivista, *Arhivski vjesnik* u izdanju Hrvatskog državnog arhiva, *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci* i *Vjesnik Istarskog arhiva* u izdanju Državnog arhiva u Pazinu. Od izložbi treba spomenuti izložbu u organizaciji Povijesnog arhiva u Celju i društva Celjski sajam d.d. o celjskim obrtnim izložbama nekad i danas (prikaz Aleksandra Žižeka). *Osobne vijesti* posvećene su pok. Ani Zupančič, djelatnici Povijesnog arhiva u Celju i pok. Antoši Leskovcu, arhivskom savjetniku. *Prinove arhiva* u 2006. godini popis je prinova arhivskoga gradiva po pojedinim arhivima u Sloveniji. Na kraju se nalazi *Bibliografija arhivskih djelatnika u 2006. godini*.

Mirjana Jurić